

Povolání tedy posláni: začátek misie

**Záznam projevů Francesca Casseseho a Davide Prosperiho
na Zahajovacím dnu dospělých Comunione e Liberazione v Lombardii**

Fórum Unipol, Assago (MI) a videopřenos, 21. září 2024

Povolání tedy posláni: začátek misie

Záznam projevů Francesca Casseseho a Davide Prosperiho na Zahajovacím dnu dospělých Comunione e Liberazione v Lombardii

Fórum Unipol, Assago (MI) a videopřenos, 21. září 2024

Davide Prospero

Don Giussani ve své knize *Seberevoluce* říká: „Spása se uskutečnila již Kristovým zmrtvýchvstáním: to je těžiště víry, to je svorník všeho, protože je to skutečnost. Spása je již uskutečněna, ale zní nahlas skrze naše společenství.“¹

Svěřme tuto chvíli a rok, který začíná, Duchu svatému, aby nám jeho hlas nikdy nepřestal udělovat milost být ve společenství s Kristem v každé chvíli a na každém místě.

Duchu svatý, sestup k nám

Francesco Cassese

Vítejte a děkujeme, že jste přišli. Zdravím deset tisíc lidí přítomných zde v Assagu a také přibližně čtyři tisíce pět set lidí ve spojení z dalších šesti lombardských měst. V následujících dnech se uskuteční dalších dvacet šest Zahajovacích dnů v italských regionech a sto čtyřicet jedna v zahraničí, v sedmdesáti třech zemích.

Na úvod bych se chtěl pokusit zhodnotit kroky, které jsme společně podnikli v uplynulém roce – roce velmi intenzivním, za který jsem osobně Bohu velmi vděčný.

Než se však k těmto krokům dostanu, rád bych se s vámi podělil o jednu osobní příhodu, která se stala asi před deseti lety a která mi pomohla přemýšlet o cestě, kterou jsem vykonal a kterou mám vykonat. Byl jsem na služební cestě v Paříži a zůstal jsem na víkend v rodině přátel z hnutí. Spal jsem u nich. Přenechali mi malý pokoj, kde byly dveře s matným sklem, ze kterých jsem viděl ven. Ráno, když jsem se probudil, začala jejich dcera škrábat na sklo a volat mé jméno. Probudila jsem se, když ta malá holčička vyslovila mé jméno, srdce mi poskočilo a já jsem si řekl: „Mamma mia! Kdybych se takhle mohl probouzet každý den, můj život by se změnil!“. To byla první myšlenka, která mě napadla. Další myšlenka směřovala ke zvonu v mém domě, který zvoní brzy ráno při recitaci Chvál: „Zvon je pro mě jako toto dítě,“ řekl jsem si, „je to Ten, který mě volá jménem, Ten, který mě volá!“ Je to fantazie? Ne, je to celý můj příběh, který mě vede k tomu, abych řekl: „Kdyby nebylo této Přítomnosti, skutečné přítomnosti, nepřipojil bych se k hnutí, nevstoupil bych do *Memores Domini*, zkrátka nebyl bych tady.“ Od toho dne se všechno změnilo: když ráno slyším zvuk zvonu, je to pro mě znamení. Dříve tomu tak nebylo, říkalo mi to málo, ale nyní mi ten zvuk každý den připomíná, že

¹ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé. La vita come comunione (1968-1970)*, Rizzoli, Milano 2024, s. 70.

můj život je Člověk, který mě volá a čeká na mé ano. A právě tento nepřetržitý vztah udržuje bdělou mou mysl i mé srdce.

Z tohoto důvodu pro mě skutečnosti, které nyní hodnotím, kroky, které jsme v tomto roce učinili, nejsou pouze věcmi, které se nám staly: prožíval jsem je bezprostředně, s bezprostředností, která vychází z výchovy, jako hlas živé přítomnosti Pána. Nyní představím tři základní etapy navržené cesty a její plody. Cesta, která v určitém okamžiku získala nové světlo díky zahájení svědecké fáze kauzy blahorečení otce Giussaniho, k němuž došlo 9. května loňského roku.²

Jaké jsou to kroky?

1. Pohled víry

Všichni máme na paměti slova, která nám adresoval papež František: „Milování, opatrujte vzácný dar vašeho charisma a Fraternalitu, která jej uchovává, protože díky němu může ještě mnoho životů ‚rozkvést‘ [...]. Potenciál vašeho charisma je stále z velké části třeba objevit.“³ Mám však na mysli také výzvu kardinála Farrella: „Chcete být tímto faktorem obnovy, přispívat k tomu, abyste byli tímto faktorem obnovy v rámci celé církevní zkušenosti a přinášet vše, čím jste?“⁴ Zde jsem skutečně cítil toto pozvání adresované mně osobně: „Chceš být tímto faktorem obnovy?“. V návaznosti na tuto výzvu jsme se na loňském Zahajovacím dnu nejprve zaměřili jak na kategorii „zkušenosti“ obecně – abychom ji uchránili před stále cíhajícími riziky subjektivistické a sentimentální redukce –, tak na kategorii „křesťanské zkušenosti“ a zdůraznili její tři základní faktory: 1) setkání s objektivní skutečností (komunita a autorita), 2) rozpoznání významu Události (milost víry), 3) vědomí shody mezi Událostí – při setkání s křesťanskou a církevní realitou – a vlastní osobou (ověření). Bez jednoho z těchto faktorů – jak bylo řečeno – nelze mluvit o „křesťanské zkušenosti“.

Chtěli jsme pak především připomenout, že víra vede k takovému stupni zkušenosti – pochopení, proniknutí a zakoušení věcí –, který je nesrovnatel-

ný s tím, co umožňují pouze naše přirozené schopnosti, cit nebo náboženská horlivost.

2. Péče o jednotu, péče o charisma: společenství, poslušnost a následování.

Jak si vzpomenete, 30. ledna poslal Svätý otec Davidovi a celému hnutí krátký, ale velmi obsažný dopis, v němž učinil gesto velkého otcovství a úcty. Jádrem dopisu bylo téma jednoty a poslušnosti. Doporučuji vám, řekl papež, „abyste pečovali o jednotu mezi vámi: jen ta totiž spolu s následováním pastýřů církve bude moci být v čase strážcem plodnosti charismatu, které Duch svätý dal otci Giussanimu.“ Na závěr pak upřímně vyzval „k následování nastoupené cesty pod vedením církve a k ochotné a loajální spolupráci s těmi, kdo jsou povoláni k vedení hnutí. Pouze tato poslušnost, neustále znovuobjevovaná a živená, může mezi vámi zajistit stále bohatší zkušenost křesťanského života a obnovu vaší přítomnosti ve světě pro dobro celé církve.“⁵

Giussani vždy zdůrazňoval ontologicko-svätostnou hodnotu jednoty jako nejvyššího znamení Kristovy přítomnosti v dějinách: „Kristus zůstal přítomen ve světě, v dějinách, a bude jím až do konce věků skrze jednotu těch, které uchopil a nese ve Svě osobnosti.“⁶

Právě v těchto měsících – zaujala mě ta shoda okolností – vyšla kniha o životě našeho přítele Andrey Azianiho. Kniha prošpikovaná doporučeními Andrey a otce Giussaniho o důležitosti jednoty. Přečtu pasáž, která upomíná na odjezd Andrey a několika přátel studentů do Sieny: „V červnu 1976 požádal don Giussani Andreu, aby se přestěhoval do toskánského města [Sieny]; totéž navrhl v různých rozhovorech dalším třem studentům, Gian Corrado (Dado) Pelusovi z Katolické univerzity, Lorenze Violiniové a Ornelle Milanové ze Státní univerzity, kteří všichni nadšeně přijali. Před odjezdem jim Giussani řekl: „Důležité je, abyste byli mezi sebou jednotní, z vaší jednoty se zrodí to, co se má zrodit.“ A o kousek dál na téže straně: „Otec Giussani nám řekl: ‚Nezajímá mě, kolik lidí se vám podaří shromáždit, ale zajímá mě jednotu a přátelství mezi vámi,

² Srov. M. Delpini, „Don Giussani. Il fascino del carisma“, 10. května 2024, *clonline.org*.

³ František, „Arda nei vostri cuori questa santa inquietudine profetica e missionaria“, příl. *Tracce*, č. 10/2022, ss. 14, 15.

⁴ K. Farrell cit. D. Prosperì, „Saluto introduttivo“, in M.-G. Lepori, «Cristo, vita della vita», příl. *Tracce*, č. 6/2022, s. 8

⁵ František, „Il Papa a CL: ‘Custodite l’unità’“, dopis D. Prosperimu z 30. ledna 2024, 1. února 2024, *clonline.org*

⁶ L. Giussani, „Il cristianesimo come avvenimento oggi“, *Tracce*, č. 2/2024, s. 51.

přátelství, kdy jednomu leží vzájemně na srdci osud druhého, a všechno ostatní přijde v nadbytku.“⁷

Takže, „objektivita Jeho přítomnosti je zachráněna, je zajištěna právě touto jednotou“⁸, jejíž celková realita se nazývá „církve“. „A jako se tehdy stal křesťanem a byl proměněn ten, kdo Ho následoval, tak je nyní křesťanem a je proměněn, je proměněn jako člověk ten, kdo následuje tuto jednotu, které Kristus dal absolutní znamení objektivitu, jímž je římský biskup, hlava římské obce.“⁹ A to, co platí pro skutečnost církve, platí – analogicky – i pro naši komunitu. To znamená: není jednoty bez autority, bez objektivního znamení autority. „To není jedno téma z mnohých,“ říká Giussani v knize *Seberevoluce*, „ale je to ‚to‘ téma, téma, které zajišťuje kontinuitu našeho přátelství a jeho schopnost přinášet plody.“¹⁰

Během setkání, které se uskutečnilo v únoru s vedoucími představiteli CL nad dopisem papeže Františka a které se zastavilo u tématu „komunitního vedení“, jsme také zdůraznili, že pokud člověk v posledku následuje nějakou osobu, tato osoba nevyjadřuje sama sebe, ne pouze to, co cítí nebo si myslí, svůj výklad věcí nebo charisma, ale společenství.¹¹

3. Přítomnost: hodnocení a nová kultura

Vezmeme-li vážně to, co nám papež řekl v roce 2022, když mluvil o „ochuzení o přítomnost“¹², třetí krok se týkal právě přítomnosti v jejích základních dimenzích kultury, lásky a misie, která zahrnuje také skutky. Začali jsme kulturou. Odkazují zejména na text Davidova setkání s Italskou asociací kulturních center. Od počátků Studentské mládeže (GS) byla víra Giussaním nabízena jako zdroj nového způsobu pohledu, pojetí, řešení všech problémů existence, společnosti, dějin, politiky, tedy jako zdroj „úsudku o světě“, což znamená „počátek odlišné kultury“.¹³ Právě o to jsme se, sice jen zpočátku a jistě nedokonalým, ale přesvědčivým způsobem, pokusili v některých posledních číslech časopisu *Stopy* věnovaných citovosti, konci života a umělé inteligenci. Kultura se tak stává zároveň ověřováním víry a sdělováním novosti a krásy Krista světa.

Na setkání s kulturními centry bylo také zdůrazněno, že Kristova krása sice odpovídá srdci, ale to neznamená, že je v souladu se vším, co si běžně myslíme, s našimi měřítky, domněnkami, vlastními zájmy, vůlí k moci, protože mentalita světa nás prostupuje, není to jen něco mimo nás. Co obvykle zaráží ty, kdo se zvenčí dívají, setkávají, naslouchají hnutí? Co působí například na ty, kteří se účastní Meetingu? Schopnost být a říkat něco originálního, různorodost s ohledem na klima, do kterého je člověk ponořen.

Vycházíme-li z naší víry, ze setkání, které poznamenalo náš život, jsme dnes „voláni k odpovědnosti“ ohledně mnoha otázek, kterým Giussani ani církve sama nečelila stejným způsobem. Dobrodružství posuzování, kultury, vlastně patří ke křesťanskému svědectví, je to neodmyslitelný rozměr naší zkušenosti a naší přítomnosti ve světě. Jeho upozadění může vyvolat odpor, může vyvolat nepochopení, ale může se také stát příležitostí k setkání s mnohými, nabídnout perspektivu a cestu k jejich srdcím – zraněným a žíznivým stejně jako je to naše – „odlišnost“, ke kráse Krista, k naději, kterou je Kristus.

Dosáhli jsme tohoto bodu. Nyní se ptám sám sebe a ptám se i vás: Co se od nás dnes vyžaduje? Jaký nový krok je podle vás na naší cestě nutný?

Prosperi

Hned odpovím, že jestliže jsme loni řekli, že prvním základním cílem, pro který hnutí existuje, je výchova ke křesťanské víře – tedy žít život jako povolání: jsme vyvoleni, povolání Jiným –, nový krok, kterým chceme začít letošní rok, nás upíná k druhému rozměru našeho historického úkolu v životě církve a ve světě: předávat obsah této víry všem. To znamená, že si musíme uvědomit, že jsme povoláni k určitému úkolu.

To, že jsme povoláni, se shoduje s tím, že jsme poslání, neexistuje žádné řešení kontinuity. Odtud název dne zahájení: „Povolání, kteří jsou `poslání: začátek misie“. Je to téma misie v návaznosti na to, co nám řekl papež: „Ať ve vašich srdcích hoří tento svatý prorocký a misionářský neklid“. A než nám

⁷G. Mereghetti – G.C. Peluso, *Andrea Aziani febbre di vita*, Itaca, Castel Bolognese (RA) 2023, s. 40.

⁸L. Giussani, „Il cristianesimo come avvenimento oggi“, op. cit., s. 52.

⁹*Taméž*.

¹⁰L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., s. 201.

¹¹Srov. „La lettera del Papa: la strada da seguire“, 7. března 2024, *clonline.org*, ss. 9-10.

¹²František, „Arda nei vostri cuori...“, op. cit., s. 10.

¹³L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., s. 135.

adresoval tato slova, zdůraznil: „Je to doba obnovy a misijního oživení ve světle současného církevního okamžiku, jakož i potřeb, utrpení a nadějí současného lidství“.¹⁴

1. KRISTUS JE „TEN“, KTERÉHO POSLAL OTEC, A ZAPOJUJE NÁS DO SVÉHO POSLÁNÍ.

Giussani říká: „Velkým povoláním [...], které Bůh učinil pro svůj plán ve světě, je povolání Krista“, které vše shromazďuje a vysvětluje: Kristovo vyvolení se ve skutečnosti shoduje „s posláním zviditelnit Otcův tajemný plán pro všechny věci. [...] Kdyby mu kterýkoli člověk, který žil v Kristově době, při setkání s ním položil otázku: „Kdo jsi? Jaké máš jméno?“, Ježíš by mu mohl odpovědět: „Já jsem ten, kterého poslal Otec“¹⁵. Každý Ježíšův výraz, každé gesto, každý pohled vyjadřuje toto jeho vědomí, že je ten, kterého poslal Otec. Kristus je tedy prvním subjektem poslání – misie; a jeho poslání spočívá ve zviditelnování Otcova záměru a lásky, ve vydávání svědectví o svém vztahu k Otci, v láskyplném sdělování mužům a ženám své doby a každé doby té Otcovy lásky, která ho neustále plodí.

A nejen to: Kristus do svého poslání zapojuje „své“ a všechny, kteří jejich slovu uvěří, až po nás. „Jako jsi ty [Otc] mne poslal do světa tak jsem i já je poslal do světa.“¹⁶ I my jsme jako ti první povolání, tedy poslání. „Matouši, následuj mě.“¹⁷ Každý si může dosadit své jméno. Ale jak jsme povolání my?

Podívejme se na příběh Samaritánky. Janovo evangelium¹⁸ naznačuje, že jejich setkání nebylo náhodné: Ježíš se rozhodl jít z Jeruzaléma do Galileje tou nejobtížnější cestou, která procházela pouští přímo uprostřed samařského území – cestou, která byla pro Židy nepohodlná, protože Samaritány považovali za nečisté –, a dorazit k Jákobově studni v hodinu, kdy tam nikdo nechodil (bylo kolem poledne, panovalo spalující horko a lidé se zdržovali ve stínu ve svých domech), kromě této ženy, která věděla, že je považována za „mravně pochybnou“, a proto se chtěla vyhnout trapným náhodným setkáním.

Mohla by vzniknout pochybnost, že to, co se stalo, byla jen nehoda, která se jí nemusela stát, ale nestalo se tak. Stalo se jí to proto, že to Ježíš chtěl: vážil takovou cestu, aby se tam v tu dobu dostal, protože se s ní chtěl setkat.

A o to jde! Tímto setkáním začal nový život, v němž se veškerá zmet zmatků a zla z její minulosti vepsala do plánu dobra, který začal nabývat tvar, mít smysl, který se ztotožňoval s tváří a slovy muže, který stál před ní. Představme si, co musela cítit ta žena, když si uvědomila, koho má před sebou: najednou zjistila, že je chtěná, žádaná, milovaná – ale použijme slovo, které je otci Giussanimu drahé: vyžebaná – Mesiášem, Kristem, určením, Tím, pro kterého je stvořeno naše srdce a kterého, vědomě i nevědomě, odjakživa očekává.

Pro nás dnes skrze setkání s hnutím, v rámci reality církve, platí totéž: pokud jsi zde, je to proto, že jsi vyvolený, povoláný jménem. Myslím na tolik svědectví, která zazněla letos v létě (některá si přečtete ve *Stopách*¹⁹). Jejich příběh je však také naším příběhem, příběhem nás všech, kteří jsme zde, i když v různých podobách a nuancích.

Byli jsme povoláni – mám na mysli i ty, kteří jsou tu dnes poprvé – skrze setkání, v němž se stal zakusitelným pohled na náš život, který je stejně nemožný jako žádoucí, pohled, který je konečně lidský, bezplatná a nezasloužená láska k našemu osudu, k naší tváři: nikdo z nás neudělal nic, čím by si ji zasloužil. Pokud se pro nás osoba nebo osoby, se kterými jsme se střetli, staly „setkáním“, bylo to proto, že jsme zjistili, že se zabývají tím, co všichni, ale odlišným způsobem: v tom, jak mluví, pracují, jedí, pijí, jsme vnímali kvalitativní rozdíl, něco, co odpovídá naší touze po smyslu a lásce.

Tato odlišnost je darem, který nabízíme světu. Ale my, ať je to jasné, křehcí a omezení, jak jsme, nemáme co nabídnout, pokud ne to, co zase dostáváme (jak jsme napsali na konci letáku vydaného před několika dny k strašlivé události v Paderno Dugnano²⁰); to znamená, že nemáme nic vlastního, co pochází od nás. Zdrojem naší odlišnosti, naší odlišné a konstruktivní přítomnosti v prostředí je – řečeno s pape-

¹⁴ František, „Arda nei vostri cuori...“, op. cit., ss. 10, 19.

¹⁵ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Bur, Milano 2019, s. 67.

¹⁶ Jan 17,18.

¹⁷ Srov. Mt 9,9.

¹⁸ Srov. Jan 4,5-42.

¹⁹ „Chiamati, cioè mandati“, *Tracce* č. 9/2024, ss. 40-53.

²⁰ „Il male e l'amore che salva“, 17. září 2024, *clonline.org*.

žem Františkem – „tvůrčí věrnost“²¹ setkání, zdroji, daru Ducha. A tento zdroj žije na určitém místě a v určitém příběhu: v našem společenství v Kristu. Náš přítel Carras to opakoval do posledního dechu: můžete být nejbystřejší a nejcitlivější ze všech, ne-jinteligentnější, nejvíc „charismatický“, ale pokud se oddělíte od zdroje, stanete se rozbitou deskou, která se donekonečna opakuje. Je to pokušení, do kterého můžeme upadnout my všichni, bez výjimky.

2. ŽITÉ SPOLEČENSTVÍ

Byli jsme povoláni skrze lidské setkání, které nás ponořilo do života Těla Kristova, do společenství tvořeného těmi, kteří – jak říká Giussani – „jsou vyvoleni, aby viděli, kteří přijímají, že se budou dívat, kteří naslouchají, jak mohou, kteří se lopotí, jak mohou, všichni hříšníci, milovaní Tajemstvím.“²²

I my jsme byli vyvoleni, abychom viděli, a museli jsme přijmout, že se budeme dívat: nic se neděje bez naší svobody. I v uznání přijímané lásky je v sázce naše svoboda: samozřejmě je to svoboda pohnutá silou hojnosti, přitažlivosti, protože jinak by nebyla schopna činit své kroky, ale přece musí být stále v sázce. Ale pozor, nestačí říci naše „ano“ jen jednou. Stejně jako Petr na Kristovu žádost o lásku musel své „ano“ zopakovat třikrát, ne jen jednou, tak i my musíme své „ano“ Jeho lásce opakovat stokrát, tisíckrát, každý den. „Miluješ mě?“

Kolikrát se pohoršujeme nad tím, že říkáme: „Učinil jsem setkání, ale cítím se zaseknutý.“ Ale naše „ano“ se musí neustále opakovat a být stále vědomější.

Každý v tom musí žít zodpovědnost, které se často chceme z pohodlnosti nebo lenosti vyhnout. Naše „ano“ je plné důvodů, i tehdy, když jsme v mlze. Pokud totiž „nevidíme“, že to, co se nám stalo, se děje i právě teď, neznamená to, že se to neděje. Může se také stát, že „po třech letech nadšení“ zjistíte, že žijete „tři měsíce vyprahlosti, třicet let vyprahlosti“, jak říká Giussani v jedné pasáži knihy *Je (opravdu?!) možné žít takto?*, která mi v určitých chvílích byla velkou útěchou: „V takových chvílích tě zachraňuje připomínka minulosti, historie, kterou jsi prožil – co

se ti stalo, co jsi udělal kvůli tomu, co se ti stalo –, je to historická paměť; a zachraňuje tě výsledek této historické paměti, kterým je společenství, v němž jsi. Vůči obsahu paměti a vůči společenství, v němž jsi, nepocituješ ten cit, který jsi kdysi měl, ale on tam je [...]. Ujišťuji vás, že po třech letech emocí, po třech měsících vyprahlosti, po třiceti letech vyprahlosti, po třech měsících „re-emoce“ neboli odstranění překážky emocí, se v určitém okamžiku: plesk, otevře se vlna před obrovskou dírou v moři a celou ji zakryje“²³, a ty budeš znovu vidět.

Proto se dnes setkáváme s Kristem prostřednictvím společenství lidí, kteří jsou s ním spojeni, jsou jeho součástí. Společenství, jednota věřících, církev je Jeho tělo, je to způsob, který si Bůh zvolil, aby zůstal přítomen v dějinách. Pokud nám to někdy může připadat i cizí, pokud to můžeme pociťovat jako vzdálené, bez důsledků pro náš život, je to proto, že jsme už předtím více či méně vědomě redukovali význam samotného společenství: není uznáváno jako Kristovo tajemství, jako skutečnost přítomného Krista. Anič bychom o tom teoretizovali a možná jsme si to ani neuvědomovali, vytěsnili jsme Krista z dějin, podlehlí jsme jakési formě spiritualismu nebo eschatologismu (podle něhož Kristus už není přítomný a nemá nic společného s tady a teď). Vztah s Kristem je pak chápán jako něco individualistického a přátelství je redukováno na sociologickou berličku (na to, co mi mohou přátelé poskytnout, když jsem v nouzi). Naopak pro Giussaniho cesta víry prochází skrze lidské setkání a imanenci ke společenství, kterým je jeho Tělo v dějinách. Kristus není abstraktní idea ani ideál, který si představujeme, ale je přítomností, která se stává viditelnou a hmatatelnou v naší jednotě, kterou můžeme následovat, ke které můžeme patřit, která se stává místem kritérií a citlivosti, jimiž vše posuzujeme. Proto jsme často mluvili o komunitním hodnocení.

Právě zkušenost společenství mezi námi a v církvi nás činí zralými ve víře. Jestliže pro současnou mentalitu, v níž se i my často utápíme, dospět znamená stát se autonomním, nezávislým, v křesťanství je tomu naopak: čím více kráčíme, tím více objevujeme, že veškerá naše konzistence spočívá v příslušnosti k Jeho přítomnosti, že pravda o nás, o našem

²¹ František, *Discorso ai membri della Commissione Teologica Internazionale*, 24. listopadu 2022.

²² L. Giussani, *Attraverso la compagnia dei credenti*, Bur, Milano 2021, s. 55.

²³ L. Giussani, *Si può (veramente?!) vivere così?*, Bur, Milano 2016, ss. 470-471.

životě, o našem okamžiku je v uznané a prožívané závislosti na Kristu, na tajemství Krista, na tajemství společenství, které je Jeho pokračováním v dějinách. „Hle, *paradox*: svoboda je závislost na Bohu,“²⁴ říká věta z knihy *Náboženský smysl*, kterou jsme letos v létě zvolili jako moto prázdnin našich komunit.

V této souvislosti bych rád citoval úryvek z Bible, Jákobův zápas s andělem. Příběh je dobře známý, nicméně vás vyzývám, abyste si jej šli znovu přečíst. Jákob získává prvorozenství od svého otce Izáka podvodem: kvůli tomu, ačkoli ví, že Hospodin vždy dodržuje svůj slib, se ve svém srdci necítí klidný, a tak odchází daleko. Po mnoha letech se rozhodne vrátit do země, která mu byla dána. Zjišťuje, že musí překročit potok Jabok. Poté, co přivede své ženy, otroky, děti a majetek na druhou stranu, vydává se sám potok přebrodit. Střetává se však s podivnou postavou, která s ním začne zápasit.

Zde je velká otázka, která podle mého názoru představuje dramatický bod doby, v níž žijeme: uznání přináležitosti k Bohu, vědomí, že jsme „jeho“. Jákob zápasí s andělem a Bůh mu říká: „Zvítězil jsi!“ Je to paradoxní, protože v našich očích je Jákob poražen: anděl mu vykloubí kyčel, celý život zůstane chromý. Proč tedy vyhrál? Z důvodu, který se vyjasní, když ho Jákob předtím, než ho propustí, požádá, aby mu požehnal, a anděl se ho zeptá na jeho jméno; Jákob skutečně řekne své jméno a anděl mu dá jméno nové: „Už se nebudeš jmenovat Jákob, ale Izrael, protože jsi bojoval s Bohem i s lidmi a zvítězil jsi!“ Jákob se tedy rozhodne, že se bude jmenovat Izrael. Izrael znamená právě „ten, který bojoval s Bohem“. Příběh pokračuje: „Jákob ho pak požádal: ‚Odhal mi své jméno‘. On mu odpověděl: ‚Proč se ptáš na mé jméno?‘ A tu mu požehnal.“²⁵ Říci někomu své jméno v židovské tradici znamená určitým způsobem se mu odevzdat, uzavřít smlouvu, dát druhému právo a moc povolát tě na pomoc. Prozradit své jméno je zkratka jako říci: „Jsem tvůj, od této chvíle ti patřím, jsem na tvé straně“. Změnit dokonce jméno, jak to činí Bůh s Jákobem, je ještě víc. Jestliže znát tvé jméno znamená vlastnit tě, být tím, kdo ti jméno dá, znamená vlastnit tě „v kostce“. Je to jako říci: „Patříš mi“. Tak začínáme chápat. Bůh neříká Jákobovi své jméno, ale dává On jemu jméno nové. A tak jako by mu říkal: „Ano, zvítězil jsi, ale tvé vítězství nespo-

čívá v tom, že mě ‚vlastníš‘. Spočívá spíše v tom, že se staneš Mým, že si uvědomíš, že Mi patříš; lépe řečeno: že konečně přijmeš, že se Mi odevzdáš, že na Mně budeš zcela závislý.“ Vítězství spočívá v tom, že se staneš Mým. Ten, kdo prožíval vnitřní drama, že získal Boží příslib podvodem, po dlouhém boji konečně přešel od autonomie k přináležení, je nyní zcela Boží, a proto poznamenaný, zraněný ve své pýše a inteligenci tím Bohem, který ho právě takto učinil definitivně Svým.

Přemýšlím o tom, kolikrát by pro nás dramatická nebo bolestná událost (natolik, že bychom si mohli říci: „Pane, proč ze mě nesejmeš toto břemeno?“) byla lidsky nepochopitelná ve vztahu k Bohu, který nás miluje, kdyby to nebyla tajemná cesta, skrze kterou můžeme být vedeni k hlubšímu a láskyplnějším seznámení s ním, abychom ještě více pocítili jeho potřebu. Stejně jako Jákob tedy v jakékoli životní situaci zvítězíš, pokud se necháš přemoci velkou Přítomností, která k tobě přišla, Bohem učiněným člověkem. A co je to, co vyhráváš? Vyhráváš jeho lásku. Lépe řečeno: vyhráváš, získáváš tu novou a pravou svobodu, která spočívá právě v tom, že žiješ z odevzdanosti nezištné lásce Jiného, že nebereš svou konzistenci z toho, co děláš a co umíš, ale z nezištné lásky Jiného, nezištné až k odpuštění. Kristus tě samozřejmě miluje, ale pokud se nenaučíš oddat se této lásce, odevzdat se této lásce, je to, jako bys ji nemohl vnímat, poznat, skutečně zakusit.

Právě láska Jiného nás osvobozuje: osvobozuje nás od vydírání uznáním světa, protože jsme již uznáni jedinou láskou života. A právě tato láska, uznaná, přijatá, z nás dělá protagonisty dějin, jako se to stalo Bernadettě (doufám, že mnozí z vás četli *Píseň o Bernadettě* od Franze Werfela, navrženou jako „knihu měsíce“ v dubnu loňského roku). Je to postava, která mě vždy fascinovala a je důležitou světicí pro naši dobu, která má co říci i nám. Když se jí 11. února 1858 (mimochodem připomínám, že 11. únor je také dnem, kdy byla uznána Fraternalita CL) zjevila v lurdské jeskyni Panna Maria, byla Bernadetta čtrnáctiletá dívka, která měla ve škole vážné problémy s učením (do té míry, že i ona sama se považovala za hloupou). Nacházíme se ve Francii po francouzské revoluci, v racionalistickém klimatu: náboženské „báchorky“ jsou považovány za zastara-

²⁴ L. Giussani, *Náboženský smysl*, Paulínky, Praha 2020, s. 168.

²⁵ Gen 32,29-30.

lé. V rozporu s tím, co by se dalo očekávat, si Panna Maria v tomto kulturním kontextu vybírá za svou „vyslankyni“ mladou dívku, které je zcela cizí model přesvědčovacíh či dialektických schopností. A tato nevzdělaná dívka vyrazí dech celé Francii.

Od chvíle, kdy začnou zjevení, začíná Bernadetta říkat věci, které přesahují její samotnou podstatu. Mnozí jí zpočátku nevěří, ale ona je říká dál a říká je dál z určitého důvodu: z lásky, protože potkala velkou lásku svého života. Když člověk potká velkou lásku svého života, okamžitě se stane svobodným: svobodným od posuzování druhých, od posuzování sebe sama, od potřeby být uznáván – která jej obvykle uvězní –, od vydírání pocitem, že si ho druzí váží. Když ji ti, kdo nevěří ve zjevení, žádají, aby je přesvědčila (jako například představená novicek, která ji téměř prosí: „Osvobodila bys mě od ukrutného utrpení, kdybys mě mohla přesvědčit“²⁶), Bernadetta upřímně odpovídá: „Nemám za úkol vás přimět k víře, mám za úkol vám to říct!“²⁷

To se týká nás dnes. Svobodný úsudek o světě, o realitě, může vzniknout pouze z uznání úsudku o hodnotě, dobru, účtě k sobě samému od Toho, kterým je člověk nekonečně milován a kterého miluje více než kohokoli jiného. Tato svoboda je formou stonásobku: „Není nikoho, kdo by opustil dům nebo bratry nebo sestry nebo matku nebo otce nebo děti nebo pole kvůli mně a kvůli evangeliu, kdo by již nedostal stonásobek v domech a bratrech a sestřích a matkách a dětech a polích, spolu s pronásledováním a věčným životem v budoucím čase.“²⁸ Konáme svá gesta, zakládáme kulturní centra, organizujeme Meeting a mnoho dalších aktivit, pro uznání této lásky k nám. Jinak by naše úsilí bylo nelidské a dříve či později bychom se unavili.

3. MISIE JAKO ROZMĚR ŽIVOTA

Jaký další krok je třeba učinit? Giussani jej naznačuje v nedávno vydané knize *Seberevoluce. Život jako společenství (1968-1970)*: Novým krokem je uvědo-

mit si, že to, co se mi stalo, Událost, která mě zaplavila, vstoupila do mě, je nejhlubší pravdou o mně: „Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus,“²⁹ říká svatý Pavel. Je to změna v pojetí sebe sama, nové sebeuvědomění: „Znamená to,“ říká Giussani, „že sebeuvědomění, které mám, zahrnuje Krista a všechny lidi, které si vyvolil, tajemství církve, tuto skutečnou jednotu v dějinách.“³⁰

A v jiném textu otec Giussani uvádí: „Síla subjektu spočívá v intenzitě jeho sebeuvědomění, tedy ve vnímání hodnot, které určují jeho osobnost. Nuže, tyto hodnoty plynou do našeho já z prožité historie, ke které já náležím. Radikální genialita subjektu spočívá v síle vědomí přináležitosti.“³¹

Kdo žije s tímto sebeuvědoměním, proměňuje, má tendenci proměňovat vše, co dělá, nemůže nezměnit způsob svého života, vztahy, které má: málo nebo hodně, ale nevyhnutelně proměňuje činnost, kterou vykonává, a má tendenci vytvářet, byť nekonečně pomalu, milimetr po milimetru, něco nového ve světě. Mění kritéria hodnocení a jednání. V této souvislosti pronesl kardinál Pizzaballa na Meetingu krásnou větu: „Nyní musím tuto zkušenost vtělení, Kristova lidství, setkání s Kristem vnášet do reality, kterou dnes žiji [...]. Pro mě osobně to především znamená neustále se ptát, co mi Ježíš v této chvíli říká. Musí se stát kritériem pro čtení situací, bolesti, rozdělení, únavy v každém smyslu, ujistit se, že to, co žiji, prochází touto zkušeností, která musí být i nadále základem mého života. [...] A každé hodnocení, každé rozhodnutí, každá volba, každé slovo, které mám říci, musí být v souladu s touto zkušeností, s tímto vztahem, s tímto přátelstvím.“³²

Takže, tuto odlišnost, tuto změnu a proměnu nazýváme misíí. Jinak to, co děláme, může také vycházet z Krista, ze setkání, z prožívaného společenství, ale zůstává to potvrzením nás samých, naší práce, a nakonec žijeme úplně stejně jako všichni ostatní, s dobrým pocitem z několika náboženských projevů, které navíc děláme. Bez tohoto nového sebeuvědomění by zkrátka naše konání nebylo misíí, nezpřitomňovalo by Jiného, jeho pokračování v dějinách.

²⁶ F. Werfel, *Il canto di Bernadette*, Gallucci, Roma 2011, s. 640 (č. *Píseň o Bernadettě*, Vyšehrad, Praha 2007).

²⁷ Toto je věta pronesená sv. Bernadettou, cit. in François Trochu, *Bernadette Soubirous, Marietti 1820*, Genova-Milano 2013, s. 255; ve Werfelově románu je citována odlišně a je částečně: „Já jsem nikdy nechtěla, abyste mi věřila“ (F. Werfel, *Il canto di Bernadette*, op. cit., s. 461).

²⁸ Mk 10,29-30.

²⁹ Gal 2,20.

³⁰ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., s. 179.

³¹ L. Giussani, *Il senso di Dio e l'uomo moderno*, Bur, Milano 2015, s. 132.

³² P. Pizzaballa, „Niente è più reale dell'incontro con Cristo“, 27. srpna 2024, *clonline.org*.

A tento Jiný, Kristus, spojil své pokračování v dějinách se svým působením ve světě, s církví, onoho tajemného dne v dialogu se Šimonem Petrem: „A já ti říkám: Ty jsi Petr a na této skále zbuduji svou církev a pekelné mocnosti ji nepřemohou.“³³

Když tedy mluvíme o misii, nejde o to, říká Giussani opět v knize *Seberevoluce* vykonávat tu či onu činnost, ale „jde o misijní nasazení tvého života. Jde o tvůj misijní závazek. Jde o to, aby tvůj život byl misí. [...] Pokud nemáš tento smysl pro misii, nevyhnutelný produkt, klima nového sebeuvědomění, u své ženy nebo u svých dětí, pokud jej nemáš u svých přátel a nemáš jej ve své skupině přátel nebo spolupracovníků, nemůžeš jej mít pro společnost nebo politiku, pro kulturu nebo práci. Nemůžeš jej mít! Naopak můžeš jej mít, pokud jej máš v elementárních vztazích svého života, kde je jeho realizace nejtěžší, alespoň zdánlivě.“³⁴ Naše kamarádka Sandrine, která žije v Burundi, komentuje svou zkušenost takto: „Misie se stala rozměrem mého běžného života, mého já. Začala jsem ji žít i doma“. Toto vyjádření je krásné! Nový člověk, „nové stvoření“, se shoduje se svým posláním, obsahem jeho života je misie.

Co však znamená toto „misijní sebeuvědomění“? Znamená to toužit žít jako Kristus – tím jsme začali –, ztotožnit se s Kristem: to znamená žít všechno, ať jsme kdekoli, s „vědomím, že jsme tam *posláni Otcem*. K čemu?“ Giussani odpovídá: „Přinášet skutečnost Krista, a tedy skutečnost křesťanského společenství.“³⁵ Kristus nám vyšel vstříc, zaplavil nás, zapojil nás, takže náš život má tuto funkci, je určen tímto cílem, tímto úkolem.

Je-li tedy vše, co říkáme, pravda, dobře chápeme, že misie není nějakou povinností, nějakým doplňkem, ale je plodností přináležitosti, která se projevuje tam, kde jsme, a je naplněním nás samých: pro ni jsme byli stvořeni.

Váš život jako misie však vždy vyžaduje riziko, iniciativu. Není nutné mít v sobě rtuťovitost, tedy určitý temperament, abyste se do ní vrhli. Nezbytnou podmínkou je prostě paměť či vědomí, že to, co jsi, co tě utváří a činí odvážným, a to i se všemi tvými omezeními, je toto prožívané společenství. To osvo-

bozuje od tíhy určitých našich obtíží nebo od toho, abychom byli drceni mentalitou, která nás chce za každou cenu přesvědčit, že žít pro Krista je zbytečné. Společenství je osvobozením.

Ale pozor – toto je důležitý bod – musíme se vyhnout riziku *spiritualizace společenství* podle pojetí v podstatě gnostického, což je uklouznutí, které se vždy může stát i nám: společenství není idea, kterou bychom se měli inspirovat. Vztah s Kristem je vztahem s jeho přítomností a být křesťanem znamená následovat tuto přítomnost.

Otázka tedy zní: koho ale ty následuješ, komu se zodpovídáš za to, co žiješ, s kým vedeš dialog, jak život společenství konkrétně vstupuje do toho, co je ti nejvlastnější, do tvé práce, do tvých vztahů, do tvých zájmů, a nejen do gest hnutí, na nichž se podílíš? Buď odpovídáš konkrétnímu ty, místu, živé realitě, v níž se zpřítomňuje Kristovo ty, anebo i při nejlepší vůli odpovídáš sám sobě, a tím to končí. Pak, i když žiješ nebo pracuješ na určitém místě sám, i když jsi tam jediný, kdo prožívá křesťanskou zkušenost tak, jak ti byla sdělena, budeš hledat pro sebe odkaz, i kdyby to měl být telefonát z druhého konce světa jednou za měsíc (jak nám řekli někteří přátelé na Mezinárodním shromáždění odpovědných³⁶), který tě udrží ve spojení s tímto společenstvím. Neexistuje „Kristus bez církve“³⁷, to znamená bez Jeho těla, jak řekl Giussani, a odsoudil redukci moderního racionalismu, který by chtěl Kristu vzít jeho lidství, historičnost, konkrétnost. Jedná se o to žít společenství.

Abychom to lépe pochopili, požádal jsem našeho drahého přítele Hussama, který se s námi spojil z Haify, aby nám vyprávěl o své zkušenosti.

Přečtěte si text a podívejte se na video

4. BUDOVAT CÍRKEV

Chtěl bych vám nabídnout ještě poslední bod. Pro ty z nás, kteří byli zasaženi Kristovou zvěstí, oslověni Jeho událostí, neexistuje jiný úkol než tento: spolupracovat na budování církve. Jen tak můžeme být svému světu užiteční, spolupracovat pro dobro lid-

³³ Mt 16,18.

³⁴ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., ss. 184-185.

³⁵ *Tamtéž*, ss. 186,207.

³⁶ Srov. „Chiamati, cioè mandati“, *Tracce* č. 9/2024, ss. 40-44.

³⁷ L. Giussani, *Dare la vita per l'opera di un Altro*, Bur, Milano 2021, s. 101.

stva, pro šťastí lidí, pro spravedlnost ve společnosti. Jinak to, co děláme, bude jen další lež, která se přidá ke všem ostatním.

Když na Shromáždění odpovědných shromáždění promluvily jedna po druhé naše přítelkyně z Ukrajiny a naše přítelkyně z Ruska, aniž by to bylo plánováno, dotkli jsme se vlastníma rukama, v malém velkém znamení, jak úkol budovat církev, obejmout, může společně pracovat pro spravedlnost a mír ve světě. Je to nečekaná skutečnost, kterou nám Pán postavil před oči, aby nám dal důkaz, že dokáže to, co si my se svými plány ani nedokážeme představit. Je to důkaz, že slova, která anděl adresoval oné malé dívce z Nazareta v nejúžasnější den v dějinách, oznamují příslib, který je pravdivý – který je pravdivý! – „Pro Boha není nic nemožné.“³⁸ V čistém, svobodném srdci oné patnáctileté dívky jménem Maria, prostém předsudků, vyvolalo toto prohlášení („Pro Boha není nic nemožné“) nezměrnou, vypočítavou důvěru, která ji přiměla říci: „Fiat“, „Staň se“.

Budovat církev, budovat společenství, nebo, abychom použili další Giussaniho výraz, „dělat“ společenství³⁹, není úkol vedle jiných, ale je to „úkol“, který se uskutečňuje ve všech činnostech a vztazích, je to horizont, v němž vše, co žijeme, může nabýt své autentické hodnoty. Vše, co se nás týká, říká Giussani, je shrnuto a povýšeno v této formuli: buduj církev, která odpovídá druhé: život jako poslání. Je to totéž.

Víme: svědectví o Kristu ve světě vzbuzuje u mnohých úctu, obdiv, vděčnost, ale také odpor, dokonce pronásledování, jako tomu bylo především u Krista. „Jestliže pronásledovali mne, budou pronásledovat i vás; jestliže zachovávali mé slovo, budou zachovávat i vaše,“⁴⁰ říká Ježíš. Kristova skutečnost soudí dějiny a zpochybňuje moc – jaký důvod by jinak mělo pronásledování? –, ať už je to jakákoli moc, vskutku i moc v nás: to je první moc, kterou Kristus zpochybňuje. Jsme povoláni vydávat svědectví o Kristu ve světě, který se staví proti němu.

V tomto svědectví je něco hrdinského, to si musíme uvědomit. V jakém smyslu „hrdinské“? Rád bych navázal na působivý úryvek z nového podcastu dona Giussaniho: „Následuji-li Tě, musím opustit sám

sebe! Pokud Tě mám následovat, musím opustit svůj postoj. Proto se vyžaduje, aby člověk následoval až do té míry, že [...] zapře sám sebe. Ale věc ještě není úplná, je tu ještě něco navíc: vyžaduje se, aby ji člověk následoval až do bodu, kdy se *přede všemi* vzdá sám sebe, protože *pocit* nebo *rozhodnutí* není nikdy zcela pravdivé, pokud není připraveno obstát přede všemi.“⁴¹

Giussani zjevně nemá na mysli jednotlivá gesta nebo jednotlivá slova, ale vnímání sebe sama nebo osobní rozhodnutí o tom, co člověk uznává a potvrzuje jako pravdivé. Dojemně to dokumentuje výstava věnovaná Franzi a Franzisce Jägerstätterovým (*Franz a Franziska, není větší lásky*), která byla představena na Meetingu. Franz byl v roce 2007 blahorečen. Na výstavě byl použit film Terrence Malicka *Skrytý život*, který filmově brilantním a strhujícím způsobem vypráví příběh Franze a jeho ženy.⁴² Nyní je jednou z věcí, kterou Malick ve Franzově příběhu nejvíce zdůrazňuje, zdánlivá zbytečnost jeho mučednictví, zbytečnost, která jako by z jeho gesta dělala v očích většiny spíše hloupost než hrdinství: Franz se odmítl přidat k nacismu a bojovat za Hitlera ve jménu své víry, která je zajedno s láskou k pravdě a spravedlnosti (nelze oddělit Krista od pravdy, od dobra, od spravedlnosti!), i když věděl, že ho tak čeká smrt. Na jednom místě filmu se odehrává pozoruhodný dialog Franze s armádním důstojníkem, který, nechápaje jeho rozhodnutí, se ho ptá: „K čemu je taková tvrdohlavost? Myslíte si, že vaše gesto změní osud této války?“.

Franzovo svědectví je jasné, vědomé a prorocké svědectví víry, ale pozor: není to svědectví osamocené. Osobní, ale ne osamocené. Franz není sám, je podporován důvěřivou láskou – to je společenství! – své ženy Franzisky. Svědectví o čem? O jistotě, že právě vztah s Kristem naplňuje život a činí ho skutečně užitečným, přispívá k Božímu dílu, které utváří dějiny podle časů a způsobů, jež nám nejsou vlastní. Ale to je také smysl našeho úsilí, všeho, co děláme: aby se Kristus vynořil, byl poznán, zviditelněn ve světě jako smysl a naděje života.

Mučednictví, tedy svědectví, neznamená jen jít až na krev, jako v případě Františka a mnoha dal-

³⁸ Lk 1,37.

³⁹ L. Giussani, *Una rivoluzione di sé*, op. cit., s. 68.

⁴⁰ Jan, 15,20.

⁴¹ *La dichiarazione esplicita*, část 5 podcastu Luigi Giussaniho, „E voi chi dite che io sia?“, Choramedia, min. 14:45 ss., clonline.org

⁴² *Skrytý život (Hidden Life, USA-Německo 2019)*, režie T. Malick.

ších. Mučednictví je potvrzení onoho Ty jako konzistence sebe sama ve všem, co člověk dělá. Je to život jako misie, ať už jsme kdekoli. Jak je to však možné? A zde se vracíme k výchozímu bodu, zpět ke kořenům, jimiž je společenství, křesťanský život jako společenství. Můžeme být sice svíráni strachem nebo studem, ale – opakuji – nejsme sami. Svědectví není svalnaté hrdinství. Svědectví je výtrysk, bez jakéhokoli kalkulu či přetvářky, mé lásky ke Kristu, podporovaný živou přináležitostí k Jeho Tělu.

Na závěr bych tedy rád zopakoval krásný výrok monsignora Paola Martinelliho, který nám připomněl Hussama: „Být na misii znamená být poslán někým, k někomu, s někým.“

